

УДК 378.147

Н.Л. Сосницька, доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри вищої
математики і фізики,
Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного,
м. Мелітополь, Україна

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – ТРЕНД СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Уточнено зміст понять «дистанційна форма освіти» та «дистанційне навчання». Визначено характерні риси дистанційного навчання в умовах викликів та глобалізаційних змін. Впровадження елементів дистанційного навчання в освітній процес вищої школи розглянуто на прикладі створення електронних навчальних курсів на платформі Moodle.

Ключові слова: вища освіта, освітній процес, дистанційне навчання, інформаційне освітнє середовище, електронний навчальний курс.

Abstract. The content of the concepts "distance form of education" and "distance learning" is specified in this article. The characteristic features of distance learning in the conditions of challenges and globalization changes are determined. The introduction of elements of distance learning in the educational process of higher education is considered on the example of creating e-learning courses on the Moodle platform.

Keywords: higher education, educational process, distance learning, information educational environment, e-learning course.

Введення з 12 березня 2020 р. карантину зумовило перехід університетів України на дистанційне навчання. «Новий виклик для одних став непідйомною ношею, для інших – можливістю для розвитку» [4]. У цих умовах дистанційне навчання стає трендом освіти епохи 2020+ [2, 3, 6].

Дистанційна модель навчання передбачає уточнення термінологічного апарату щодо організації освітнього процесу вищої школи. Виділяють два

похожих термінів – «дистанційна форма освіти» та «використання дистанційних технологій» в освітньому процесі.

Дистанційна освіта – це можливість учитися та отримувати необхідні знання на відстані від навчального закладу в будь-який зручний час. Процес навчання побудований на використанні різних комунікаційних засобів. По закінченні такого навчання студенти отримують відповідні сертифікати та дипломи [1, 4, 5, 7].

Використання дистанційних технологій в освітньому процесі визначають як «дистанційне навчання» (ДН), де знання доставляються студенту, використовуючи конкретні платформи та інструменти (наприклад, Moodle, Google Classroom, Zoom, Skype, Google Suite/Docs тощо). Інструментарій ДН дозволяє здійснювати спілкування між викладачем та студентами, виконувати та перевіряти завдання, контролювати відвідування, організувати семестровий контроль, атестацію тощо [4, 4, 5, 7]. Тут важлива ініціатива викладача з впровадження таких технологій, готовність студентів їх використовувати та технічна можливість двох сторін ці технології застосовувати.

Основним принципом концепції ДН є орієнтація на особистість, яка здатна до саморозвитку і самовдосконалення. Інформація, яку передають студенту в процесі навчання, має відповідати його прагненням як особистості.

Характерними рисами дистанційного навчання можна визначити такі, як [1, 4-7]:

- гнучкість – студенти працюють в зручний для себе час, в зручному місці і в зручному темпі; підвищується рівень самоорганізації, з'являється можливість самоконтролю;

- нова роль викладача – викладач стає тьютором, координатором дистанційного навчання. Викладач нового покоління має володіти як класичними знаннями з педагогіки, методики і психології, так і спеціальними, які ґрунтуються на специфічних освітніх технологіях, що базуються на сучасних методиках навчання, нових технічних засобах передачі інформації, інформаційних і телекомунікаційних технологіях;

- спеціалізований контроль якості навчання – формами контролю при дистанційному навчанні є дистанційні іспити, співбесіди, практичні, курсові і проектні роботи, екстернат, комп'ютерні інтелектуальні тестові системи.

Проблема контролю якості дистанційного навчання, його відповідності освітнім стандартам, має принципове значення для забезпечення якості вищої освіти;

- модульність – в основу програм дистанційного навчання покладений модульний підхід до освітнього контенту. Зміст, що пропонується для засвоєння, акумулюється в спеціальних курсах і модулях та має відповідати стандартам вищої освіти;

- використання спеціалізованих технологій і засобів навчання – інформатизація та діджиталізація суспільства актуалізують використання таких технологій як відеоконференція або системи управління навчанням (Learning Management Systems – LMS) тощо.

- організація творчої діяльності студентів – відкриваються можливості для реалізації творчого освітнього потенціалу студентів, розвитку вміння винаходити способи рішення проблем, що виникають у процесі навчально-пізнавальної діяльності, зокрема при використанні мережі Інтернет;

- домінуюча форма навчання є самостійна робота студентів – в центрі процесу дистанційного навчання знаходиться самостійна пізнавальна діяльність тих, хто навчається, самоосвіта, можливість не тільки прищепити навички самостійного здобуття нових знань, а, що є найголовнішим, і їх практичне використання.

На сьогодні є вдалі спроби реалізації дистанційного навчання у ЗВО України. Нам хочеться відмітити Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, у якому на платформі Moodle розроблено навчальний інформаційний портал (НІП) – інформаційне освітнє середовище, яке є інструментальним засобом вивчення навчальних курсів. Автором розроблено електронні навчальні курси (ЕНК) з фізики для студентів інженерних спеціальностей. Зміст ЕНК ґрунтується на основних теоретико-методичних лініях: *інформаційна* – навчальний матеріал зорієнтовано на засвоєння фундаментальних понять, принципів і законів фізики (наприклад, енергія, закон збереження енергії в реальних процесах тощо), а не на відтворення знань та понять; *контекстуальна* – зміст структурних елементів ЕНК дозволяє сформулювати знання з фізики, практичні навички та вміння, які студент може

використовувати при розв'язанні професійно-орієнтованих задач, в контексті реальних ситуацій; *процесуально-діяльнісна* – формування інтелектуальних умінь, які дозволяють проводити логічні мисленеві операції та встановлювати причино-наслідкові зв'язки при розв'язуванні професійно-орієнтованих задач та завдань; *комунікаційна* – спілкування та мережева взаємодія за допомогою електронних комунікацій.

Структура ЕНК включає наступні складові: *загальні відомості про навчальну дисципліну* (робоча програма, календарний план, критерії оцінювання, список друкованих та Internet-джерел, посилання на електронну бібліотеку та університетський репозитарій, глосарій, оголошення) (рис.1); *навчально-методичні матеріали з кожного модуля*: електронний конспект лекцій; тематику та зміст практичних занять, методичні вказівки з розв'язування фізичних задач, методичні вказівки щодо виконання лабораторних робіт, критерії та форми оцінювання; *завдання для самостійної роботи студентів*: додатковий теоретичний матеріал, приклади виконання додаткових завдань, індивідуальні завдання, методичні вказівки щодо їх виконання, форми подання результатів виконання додаткових завдань, критерії та форми оцінювання; *модульний контроль*: тести для самоконтролю та контролю; *матеріали для проведення підсумкової атестації*: тест для самоконтролю, підсумковий тест для атестації студента з дисципліни; *додаткові матеріали*.

Робота в такому інформаційному освітньому середовищі природним чином сприяє формуванню у студентів компетенцій, які необхідні для подальшої професійної діяльності та інших видів діяльності. Вагомими в цьому списку є такі: вміння самостійно планувати та проектувати діяльність; вміння приймати рішення, робити усвідомлений вибір і нести за нього відповідальність; вміння ефективно організувати діяльність, націлену на кінцевий результат; вміння працювати в інформаційному просторі (відбирати інформацію відповідно темі, структурувати та використовувати адекватно поставленій задачі; презентація результатів діяльності з використанням різних інформаційних технологій; навички самоосвіти.

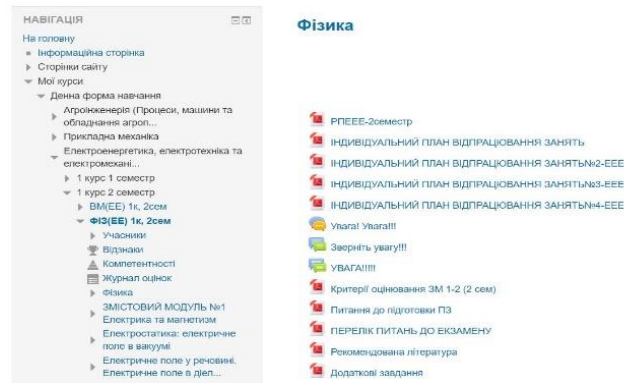

Рис. 1. Структура ЕНК – загальні відомості

Таким чином, дистанційне навчання дозволило створити та буде створювати в майбутньому нові форми організації та моделі освітнього процесу, які приведуть до розробки нового покоління стандартів всіх рівнів освіти. Дистанційні освітні технології вже не стільки формують нові освітні потреби суспільства, скільки задовольняють все зростаючі освітні потреби комунікаційної цивілізації.

Список використаних джерел

1. Буйницька О.П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
2. Окса М., Олексенко К. Вплив управління навчальним закладом на якість освіти. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: Педагогіка. Мелітополь: МДПУ, 2018. № 1(20). С. 52-56.
3. Олексенко Р.І. Освіта як основа розвитку інтелектуального потенціалу людини і суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя: РВВ «ЗДІА», 2019. С.123-125.
4. Сакало Е. Вызов, который нельзя не принять. О дистанционном образовании в университетах в условиях карантина. URL: <https://zn.ua/EDUCATION/vyzov-kotoryy-nelzya-ne-prinyat-354446.html> (дата звернення 21.05.2020)
5. Самойленко П.И., Сосницкая Н.Л., Волошина Е.А. Современная информационная образовательная среда как эффективное инструментальное средство изучения физики: [монография]. М.: АПК и ППРО, 2009. 216 с.
6. Сосницкая Н.Л., Москвина И.И., Сахно Т.С. Дистанционное образование: модель современной обучающей системы. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Педагогічні науки. Бердянськ: БДПУ, 2015. Випуск 1. С.239-248.
7. Сосницька Н., Волошина А. Технічні засоби навчання: навч. посіб. – Донецьк: Ландон-XXI, 2013. 184 с.